

OPPLAND
fylkeskommune

Årsmelding 2009

Oppland fylkes trafikksikkerhetsutvalg

Innhold

1. Utvalgets sammensetning	5
2. Hovedoppgaver	5
3. Ulykkessituasjonen	6
4. Sammendrag	7
5. Tilskudd kommunale trafikksikkerhetstiltak	9
6. Drift av utvalget	10

1. Utvalgets sammensetning

Oppland fylkes trafikksikkerhetsutvalg (FTU) består av fem oppnevnte politiske medlemmer (med personlige varamedlemmer).

2008-2011

Medlemmer	Varamedlemmer
Sigmund Hagen, leder Hilde Ekeberg, nestleder Gunnar Tore Stenseng May Slåttsveen Archer Ivar Odnes	Signe Von Streng Lisa Gjøvik Andresen Kjetil Lundemoen 1) Alexander Hagen, 2) Olaf Nils Diserud Hanne Magnussen

Utvalget ble oppnevnt av fylkestinget 16. oktober 2007 (sak 53/07), med valg av nye medlemmer til trafikksikkerhetsutvalget, datert 2. november 2009, jfr Fylkestinget i sak 34/09 og 36/09.

Konsultative medlemmer:

Fylkeskommunen, fylkesmannen, Gudbrandsdal politidistrikt, Statens vegvesen Region øst – fylkesavdeling Oppland, Trygg Trafikk, Utrykningspolitiet og Vestoppland politidistrikt.

Statens vegvesen ivaretar sekretariat for utvalget.

2. Hovedoppgaver

Vegtrafikklovens § 40 a gir fylkeskommunen et ansvar for å tilrå og samordne tiltak for å fremme trafikksikkerheten i fylket.

Utvalgets møter skal fungere som møteplass for det samlede trafikksikkerhetsarbeidet i Oppland. De tilrår og samordner innsatsen gjennom sine konsultative medlemmer i samarbeidsprosjekter og gir økonomisk støtte til tiltak. Forebyggende og holdningsskapende arbeid skal ha høy prioritet. Adferdsrettede tiltak og initiering av trafikksikkerhetsarbeid i kommunene og blant fylkets innbyggere skal vektlegges, og utvalget er en viktig aktør i samfunnsdebatten i Oppland.

- 4-årig handlingsprogram med budsjett som skal innarbeides i fylkeskommunens planer og budsjettrutiner.
- Årlig handlingsplan med budsjett basert på trafikksikkerhetsprogrammene til etater og organisasjoner som deltar i utvalgets arbeid.
- Påvirke forslag til budsjetter og aktiviteter fra offentlige instanser som har betydning for trafikksikkerhetsarbeidet, samt søke å koordinere offentlig og frivillig virksomhet.
- Påse at fylket driver et målrettet trafikksikkerhetsarbeid gjennom fysiske tiltak, kontrolltiltak, opplæring, forebyggende og holdningsskapende arbeid.
- Fordeling av ulike økonomiske midler som stilles til rådighet for utvalget.
- Uttale seg i saker av klar trafikksikkerhetsmessig betydning.
- Informasjon om ulykkessituasjonen og trafikksikkerhetsarbeidet i fylket.
- Forebyggende og holdningsskapende trafikksikkerhetsarbeid.
- Motivere kommuner, lag og organisasjoner til å ta et ansvar for lokale trafikksikkerhetstiltak.

3. Ulykkessituasjonen

Laveste dødstall på 54 år

I 2009 omkom 214 personer i trafikken på norske veger. Dette er det laveste antallet drepte siden 1955.

Forbedringen er markant sammenlignet med 2008, da 255 mennesker døde på veiene. Dette utgjør en nedgang på 16 prosent. Det er over et halvt århundre siden vi så like lave dødstall. Sist var i 1955, det året døde 213 mennesker i trafikken.

I perioden 2005–2009 har i gjennomsnitt 238 personer mistet livet årlig i trafikken i Norge.

I følge politirapporterte tall blir ca 10 100 mennesker skadet i trafikken årlig, hvorav ca 900 blir alvorlig skadet. Tall fra landets helsetjenester viser imidlertid at nær 35 000 mennesker totalt blir behandlet for skader etter trafikkulykker hvert år.

Ulykkessituasjonen i Oppland

I Oppland mistet 6 personer livet i 2009 og 420 personer ble skadet.

Utforkjørings- og møteulykker er de dominerende ulykkestypene (60 %) i Oppland. I 276 ulykker ble 426 personer drept eller skadd i 2009; 6 drept, 60 hardt skadd og 360 lettere skadd. Oppland hadde 1 % trafikkvekst i 2009, mens landsgjennomsnittet var 0.2 %. Siden 1990 har det vært en vekst i trafikken i Oppland på 38,5 %.

Trafikken har økt, slik at ulykkesrisikoen pr. kjørte kilometer har avtatt. Ulykkesutviklingen tyder på at trafikksikkerhetsarbeidet har vært med på å kompensere for en ulykkesvekst vi ellers kunne forvente på grunn av trafikkveksten.

Nedgangen i antall ulykker totalt sett er så stor for andre året på rad at det er grunn til å håpe på at dette er mer enn en tilfeldig variasjon. Ofte er det tilfeldig om en alvorlig ulykke resulterer i hardt skadde eller drepte. De siste årene hvor det har vært reduksjon i antall drepte, har antall hardt skadde ikke hatt tilsvarende reduksjon. I 2008 var både antall drepte og hardt skadde betydelig lavere og det samme gjentar seg i 2009.

Antall ungdomsulykker er betydelig færre, og det er også færre drepte og hardt skadde ungdommer i forhold til foregående år. Dette er ekstra gledelig siden de har den høyeste ulykkesrisikoen.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Drepte	24	21	21	24	12	18	15	28	11	6
Hardt skadde	97	64	74	53	77	62	61	67	55	60
Lettere skadde	473	448	492	361	403	424	349	454	369	360
Drepte og skadde	594	533	587	438	492	504	425	549	435	426

I perioden (1990-2009) har 37 % av alle personskadeulykker i Oppland skjedd i Gudbrandsdalen, mens hele 51 % av dødsulykkene skjedde der.

Antall ulykker har sammenheng med trafikkmengden, og hovedvegnettet har størst trafikk og de fleste ulykkene.

79 % av trafikkulykkene skjer utenfor tettbygd strøk. Hele 87 % av ulykkene med drepte og hardt skadde skjer utenfor tettbebyggelse hvor utforkjørings- og møteulykker dominerer. I tettbygde strøk er det flest kryss-, fotgjenger- og møteulykker.

Møteulykkene får de alvorligste konsekvensene - utgjør 21 % av ulykkene – mens 65 % av alle drepte og 40 % av alle drepte og hardt skadde er innblandet i denne ulykkestypen. Møteulykker skjer oftest i november-mars.

De fleste trafikulykkene skjer på formiddag og kveld, de siste ukedagene og om sommeren.

Aldersgruppen 16-26 år er overrepresentert i trafikulykkene (31 %). De utgjør bare 13 % av fylkets befolkning og har den største ulykkesrisikoen. Det er 5 ganger så mange skadde og drepte 18-åringere som 62-åringere (sammenlignbart antall), og menn er 2-3 ganger så ulykkesutsatt som kvinner.

83 % av de skadde trafikantene er bilførere og passasjerer, mens fotgjengere utgjør 4 %.

Oppland er blant de fylker som har høyest biltetthet i landet, kjøretøyparken er eldst (< 12 år) og trafikkveksten i Oppland er større enn i landet for øvrig.

Vegtrafikulykkene i Oppland i 2009 kostet samfunnet vel 1 milliard kroner, og i tillegg kommer sorg, savn og lidelser for de nærmeste pårørende.

Dødsulykker i Oppland 2009:

Dato	Tid	Distrikt	Kommune	Sted	Veg	Ulykkestype	Trafikanttype	Kjønn – alder
9. feb	12.14	V	V. Toten	Thune N	RV4	Møteulykke	Bilfører	M - 54 år
30. mai	02.08	V	V. Toten	Raufoss S.	FV110	Utforkjøring	Bilfører	M - 31 år
13. jul	14.05	G	Øyer	Strande S.	E6	Utforkjøring	Bilfører	M - 63 år
12. sep	19.05	G	Lillehammer	Lillehammer bru	E6	Møteulykke	Bilpas	K - 70 år
29. sep	14.45	G	Skjåk	Billingen	RV15	Utforkjøring	Bilpas	M - 21 år
11. nov	19.45	G	Skjåk	Skamsar N	FV489	Møteulykke	Mopedfører	M - 16 år

4. Sammendrag

Utvalget

I 2009 har utvalget hatt 8 møter og behandlet 15 saker (10 politiske vedtak og 5 administrative vedtak).

"Handlingsplan for trafikksikkerhet 2005-2008" for Oppland er tatt inn som en del av fylkesplanen for samme periode, og utvalgets arbeid følger fylkeskommunens budsjetttrutiner. Det ble vedtatt prolongasjon av "Handlingsplan for trafikksikkerhet 2005-2008" i 2009, slik at en ny handlingsplan for trafikksikkerhet 2010-2013 skal samsvare med fylkeskommunens øvrige planverk for samme periode.

Årsplanen med budsjett 2009 for FTU omhandler tiltak som enten drives i utvalgets regi eller som er definert som samarbeidstiltak. De konsultative medlemmenes egne virksomhetsplaner er ikke tatt inn i utvalgets årsplan i samsvar med vedtak.

Utvalget har fordelt tildelte midler i tråd med årsplanen for 2009.

Kontakten med kommunene er tidligere styrket, og videreført i 2009 ved at utvalget gjennomførte deler av sin møtevirksomhet ute hos kommuner i fylket. I tillegg har Statens vegvesen og Trygg Trafikk bistått kommuner med trafikkfaglig veiledning ved utarbeidelse eller revisjon av kommunale trafikksikkerhetsplaner. Statens vegvesen og Trygg Trafikk har også gitt høringsuttalelser til kommunale trafikksikkerhetsplaner.

De fleste tiltakene som kommunene søkte om midler til i 2009 ble slutført. Dette er midler til kommunalt trafikksikkerhetsarbeid til beste for de gående og syklende generelt, og for barn og unge på skoleveg spesielt. Noen tiltak frafalt, og midlene ble omdisponert til andre tiltak i fylket i samsvar med tildelte midler. I forbindelse med kommunale tilskudd er det for øvrig økende interesse for ikke-fysiske tiltak i kommunene.

Utvalget arrangerte seminar om lokalt trafikksikkerhetsarbeid for kommunene i Oppland på Honne, 12.-13. mai 2009. Fokus under seminaret var tverrsektoriell forankring i det lokale trafikksikkerhetsarbeidet. 50 deltakere fra ulike kommuner deltok.

FTU har bidratt til et prosjekt rettet mot fastleger og pasienter med fokus på ruspåvirket kjøring i samarbeid med trafikksikkerhetsutvalget i Hedmark og Fylkesmannen i de to fylkene.

Regionalt samarbeid i fylket innen trafikksikkerhetsarbeidet er styrket, og flere frivillige organisasjoner som har dette arbeidet på dagsorden involveres. Her har Trygg Trafikk et koordineringsansvar.

Den tolvte ulykkesmarkeringen ble gjennomført 13. januar 2009 med Dovre kommune som vertskap. Viggo Vagnby fikk tildelt Oppland fylkes trafikksikkerhetspris for sin mangeårige innsats for "sikring av barn i bil".

Ulykkesdata til bruk i trafikksikkerhetsarbeidet er gjort tilgjengelig for kommuner, media og publikum. Det er for 2009 laget en utførlig rapport om trafikkulykkene i Oppland.

Opplæring – barn og ungdom

Forebyggende og holdningsbyggende arbeid er i hovedsak rettet mot barnehage og skole – voksne som forbilder og rollemodeller – men også mot barn og ungdom i ulike fritidsinteresser og arenaer.

Trafikksikkerhet for barn og unge er i første rekke de voksnes ansvar; Oppvekstmiljø – trafikkoppdragelse – bruk av riktig sikkerhetsutstyr – gode rollemodeller.

Trygg Trafikk er pådriver og veileder for barnehagene, bistår ved foreldremøter, og det er gjennomført tre kurs for de ansatte.

Bistand til grunnskolen gjennom kurs, planleggingsdager, prosjekt- og temaarbeid, trafikkrettede konkurranser, bistand ved foreldremøter, samt å øke kjennskap til eksisterende og nytt undervisningsmateriell, har høy prioritet. Dette ivaretas best gjennom veileder og pådriverrollen. Å øke kvaliteten og volumet på trafikkoppdragelsen er et mål. Det er viktig å bevisstgjøre skoleeiere, pedagoger og foresatte på viktigheten av at trafikksikker adferd legges i barneårene. Allerede som 10–11-åringer har barn utviklet holdninger til risiko i trafikken. Kompetansemålene i Kunnskapsløftet er formidlet til skoleeiere.

Skoleveien for de minste skaper et stort engasjement hos mange, og dette viktige arbeidet er fulgt opp med tverretattlig samarbeid.

Fylkeskommunen arbeider kontinuerlig for å sikre at elevene som er skyssberettiget får en best mulig opplevelse av sikker transport til og fra skolen.

Statens vegvesen, politiet og Trygg Trafikk samarbeider om et eget veilednings- og kontrollopplegg ved skolene i forbindelse med skolestart om høsten. Voksne som transporter egne og andres barn til og fra skolen fikk utdelt "Trygg og aktiv på skoleveien – hva kan du gjøre?". Media er også en viktig samarbeidspartner for å gjøre budskapet kjent; "De voksne har ansvaret!"

Trygg Trafikk har i samarbeid med Norsk vegmuseum hatt 1700 elever og 200 lærere fra 29 skoler i Oppland på besøk på kommunikasjonssenteret "Ta en titt i speilet" i forbindelse med "Ikke tøft å være død". Et pedagogisk og metodisk opplegg tilpasset aldersgruppen med forarbeid, elevmedvirkning og lærerdeltagelse ble presentert. Skolene må forplikte seg til at alle faste lærere på trinnet deltar denne dagen, og teamlederen er ansvarlig overfor arrangør. Målgruppen gir de beste tilbakemeldinger, og senteret som ressurs bør benyttes aktivt framover.

På ettervinteren og våren er det gjennomført elevstyrte temadager ved alle videregående skolene i Oppland hvis mål er å bevisstgjøre ungdommen på egne valg og verdier generelt og i forhold til trafikk spesielt. Statens vegvesen har gitt tilbud om gratis russebilkontroll ved fylkets fire trafikkstasjoner

Seminar for russestyrene og skoleledelsen ved de videregående skolene i Oppland ble avholdt 14. oktober på Honne for neste årskull av avgangselever (russen 2010). Trygg Trafikk har ansvaret for hele tiltaket i samarbeid med fylkesopplærings sjefen i Oppland fylkeskommune, og etater og organisasjoner samarbeider for å gi et helhetlig tilbud.

FTU har deltatt med foredrag og dialog på fylkeskommunens samlinger for lærlinger i Oppland høsten 2009, der trafiksikkerhet også i år var eksternt hovedtema. Nær 1200 lærlinger og 600 veiledere deltok på samlingene.

Den 23. september ble det arrangert et opplegg for Ungdommens fylkesting (UFT) på Gjøvik, med fokus på sentrale problemstillinger innenfor trafiksikkerhetsarbeidet mot ungdom, og hvordan representantene fra UFT kan bidra som positive premissleverandører overfor grupper i eget ungdomsmiljø. Arrangementet ble gjennomført av politiet, Statens vegvesen og Trygg Trafikk i samarbeid med Oppland fylkeskommune.

Det er avholdt et separat samordningsmøte for informasjons- og kontrolltiltak mellom politiet, Statens vegvesen og Trygg Trafikk hvor det har vært fokus på opplæring av personell og samordning av informasjons- og kontrolltiltak.

Trygg Trafikk gjennomfører på vegne av utvalget ulike tiltak for kompetanseheving for de med pedagogisk ansvar i barnehage og skole.

Det er også gjennomført to kurs for de som skal veilede og kontrollere sikringsutstyr i bil (bilbelte og barnesikring) med deltagere fra trafikkstasjonene i Statens vegvesen, politiet, kjøreskolene, kommunehelsetjenesten, ledende helsesøster og tilsvarende, barnehagene, barselavdelingen ved sykehusene og forhandlerne i fylket.

Felles for alle disse tiltakene er at de også har vært åpne for deltagelse fra Hedemark fylke, siden vi er opptatt av regionalt samarbeid i forhold til å utnytte kompetanse og ressursbruk.

5. Tilskudd til kommunale trafikk- sikkerhetstiltak (KTS)

Brev om tilskuddsordningen for 2009 ble sendt kommunene 2. november 2008 med søknadsfrist 1. februar 2009. Midlene skal nyttes til å sikre trafikkmiljøet hvor barn og skoleelever ferdes med tiltak som kan knyttes til kommunale og fylkeskommunale veier. Det kan også søkes om midler til planlegging og gjennomføring av forebyggende og holdningsskapende tiltak.

16 av fylkets 26 kommuner søkte om midler, og 4 499 424 kroner ble fordelt. Det ble søkt om til sammen 8 490 378 kroner.

6. Drift av utvalget

Utvalget hadde 999 000 kroner (avrundet beløp) til drift for 2009.

Midler til drift av utvalget		Sum
Tildeling 2009	850 000	
Overført fra 2008	148 631	999 000 (avrundet beløp)

Kommunale trafikksikkerhetstiltak		Sum
Tildeling 2009	3 000 000	
Overført fra 2008	2 021 256	5 021 256

Tiltak i årsplan – drift	Forbruk	Overføres 2010
Opplæring	391 898	
Ungdomstiltak	160 000	
Risikogrupper	224 949	
Drift av FTU og tilskudd Trygg Trafikk	198 795	
SUM	975 642	23 358

Kommunale trafikksikkerhetstiltak	Forbruk	Overføres 2009
Utbetalt tilskudd	5 032 742	
Ubenyttet – overføres 2010		0

Utbetalt tilskudd til KTS- midler gir et merforbruk på 11 486 kroner. Dette skyldes kjøp av ny Veltepetter i Oppland, som er vedtatt som et kommunalt tilskudd. Tiltaket kommer alle kommunene til gode gjennom holdningsskapende arbeid overfor ungdom i alderen 15-18 år ved nær samtlige av fylkets skoler.

